

УДК 165:316:303+159.947.24

Дворник М. С.

аспірантка

Інституту соціальної та політичної психології НАПН України

МАЙБУТНЄ ОСОБИСТОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ВІДТЕРМІНУВАННЯ

Статтю присвячено дослідженню конфігурування практик відтермінування у конструюванні особистістю власного майбутнього на основі аналізу інтерв'ю. Виявлено паралелі між способом пояснення причин зволікання із виконанням завдань та типом особистої футуристичної історії.

Ключові слова: особистісне майбутнє, практики відтермінування, прокрас-тинація, якісне дослідження, інтерв'ю, футуристичний наратив.

Постановка проблеми і стан дослідження. У сучасному повсякденні все частіше постають проблеми самоосмислення, моделювання особистісних просторів, у тому числі темпоральних. Саме у визначенні майбутнього полягає сутність, перспектива особистості. Проблеми майбутнього розглядалися і в контексті психологічного часу, часових горизонтів, життєвих перспектив (К. Абульханова, П. Жане, Ф. Зімбардо, Т. Коттл, П. Фресс, Б. Цуканов), і в якості прогнозування, антиципації, випереджувального відображення (М. Бернштейн, П. Анохін, А. Брушлінський, Б. Ломов, Є. Сурков В. Ядов). Та саме смислове переживання особистістю власного майбутнього у персонології має основи у поглядах Ш. Бюлер, М. Бахтіна про орієнтованість на майбутнє як важливу характеристику самовизначення особистості, у диспозиційній теорії Г. Олпорта з його поглядом на мотивацію, пропріум, як спрямування лише у майбутнє, у конструктивному альтернативізмі Дж. Келлі з його визначенням поведінки як попереджувальної, орієнтованої на майбутні події тощо [1; 3; 4].

У сучасних дослідженнях особистісного майбутнього поширюється значущість конструктивістських поглядів на його природу: людина не репрезентує, а створює власну історію. Майбутнє постає як психологічно сконструйований стан, певний рух у часі та просторі, який можливо досягнути лише описуючи бажане чи ймовірне. Незавершені, відкриті історії про за-втрашне життя детермінують майбутнє, оскільки непомітно будують життєвий контекст, у якому здійснюються відповідальні вибори, визрівають напівусвідомлені домагання, формулюються життєві рішення. Особистість наративізує власні цінності та смисли у вигляді означення майбутніх подій — створює власний футуристичний наратив. Останній у свою чергу являє собою завдання, які людина ставить перед собою на перспективу, наближуючи та приборкуючи власне майбутнє [5].

Однак сучасна особистість, знаходячись в просторі мінливих смислів та значень, які часто позбавляють стабільності, комфорту та здатності структурувати життя, використовує такі практики, які певним чином впливають на виконання як повсякденних, так і життєвих завдань. Це практики

відтермінування, досліджувані західними науковцями в контексті явища прокрастинації — поведінки, пов'язаної із заміною пріоритетних і важливих завдань на дії з нижчим пріоритетом чи взагалі даремні, або зі справами, які приносять задоволення, але виконуються на шкоду необхідним завданням [10]. Відповідно до розгортання відтермінування як феномену, що сприяє певному необхідному розташуванню особистості в трансформаційній реальності сьогодення, відбувається, на нашу думку, і особистісне конструювання майбутнього.

Мета і завдання дослідження. Звертаючись до феноменології особистісного майбутнього та практик відтермінування у соціально-психологічному контексті, ми ставимо за мету з'ясування якісного зв'язку між даними поняттями на матеріалі дослідницьких інтерв'ю.

Виклад основних положень. Сьогодні усе більшого поширення у психології отримує методологія постмодерну, яка при дослідженні психічної реальності використовує такі парадигми та методичні основи, які б дозволяли реконструювати події життя людини через призму її позицій, сенсів, означень. У цьому контексті людина завжди схильна давати пояснення подіям у своєму житті, що має вербальний вияв: особистість стає оповідачем, автором своїх життєвих історій. Тому особливо важливим стає використання нарративу як процесу породження історій, розповідей, описів та їх розуміння, інтерпретації.

Наративна психологія (Т. Сарбін, Дж. Бруннер, К. Джерджен, А. Кербі, Ч. Тейлор та ін.) стверджує, що суть людської поведінки виражається з більшою повнотою у розповіді, а не у логічних формулах та законах, оскільки розуміння людиною тексту та розуміння нею самої себе є аналогічними процесами. Людина досягає саморозуміння через нарратив, виокремлюючи у життєвому потоці визначені моменти, які мають для неї сенс та оціночне значення [11].

Саме наративна стратегія як методологічний конструкт є основою нашого дослідження, реалізованого методом напівструктурованого інтерв'ю щодо поведінки відтермінування поставлених завдань та бачення респондентами власного майбутнього. Всього було проінтерв'ювано 20 студентів 4–5 курсів мистецьких спеціальностей. Орієнтовний перелік питань був наступним:

1. Чи можете Ви назвати себе тим, хто регулярно відкладає свої справи на потім?

2. Якщо відкладаєте виконання поставлених перед вами завдань, то в яких сферах найчастіше?

3. На Ваш погляд, що в першу чергу служить причиною того, що Ви відкладаєте свої справи на потім?

4. Відтермінуючи власні завдання, Ви зазвичай отримуєте задоволення від того, чим займаєтеся замість них, або тривожитесь з приводу невиконаного?

5. Чи замислюєтеся Ви про те, як Ваша поведінка зі своїми справами, завданнями може вплинути на Ваше майбутнє? Якщо так, то як?

6. Яким Ви уявляєте своє майбутнє? Розкажіть невеличку історію про Ваше майбутнє, опишіть його.

Принципами аналізу дослідницьких інтерв'ю стали ідеї інтертекстуальності (усе, що автор дізнався до створення свого тексту, мимоволі та неусвідомлено проривається в його висловлюваннях), множинної інтерпретації та невідривності тексту від контексту. Наративний модус свідомості, описуваний досліджуваними у їхніх судженнях, відображує життєвий контекст та унікальний індивідуальний досвід; модус парадигматичний, або, логіко-науковий, загальнолюдський — той, за допомогою якого ми є включеними до розуміння, інтерпретації та аналізу отриманих якісних даних — це форма наративу, вироблена в ході культурного розвитку спільноти та пристосування до міжособистісного спілкування. Оскільки для ефективного якісного дослідження необхідним є урахування саме тієї реальності, на яку орієнтується людина, її соціокультурний контекст, особливу увагу ми приділили принципу відповідності: дослідник сам є вихідцем із середовища досліджуваних, максимально наближеним до них [2].

Критерієм для якісного аналізу транскриптів (письмового формату) інтерв'ю стало поєднання процедур конденсації смислу (скорочення висловлювань), категоризації (наявність або відсутність певного параметру) та узагальнення даних [2]. Такі методи є доречними у зв'язку із тим, що для нас є важливим пошук визначень, а також логічних поєднань між феноменами у проблематиці дослідження. Сортуючи дані, ми звертали увагу на такі аспекти у розповідях респондентів, як включеність (конкретизація/абстрагування), емоційність (активність/спад енергії) й оцінювання подій та явищ (утилітарність/незначущість).

Уявлення про відтермінування в досліджуваних простежується у вербальних схемах, які можна згрупувати у 2 напрями. Перший стосується часової констатації поняття: «я завжди все роблю в останню мить», «в мене ще є час», «те, що з дня у день набридає», «я тягну гуму завжди», «не зараз, потім-потім». Відповідними є і визначення протилежного поняттю відтермінування феномену: «все робити вчасно», «те, що просто зробити, актуальніше». Саме такі словесні маркери дають нам змогу звертатися до темпоральної проблематики відтермінування, легітимно шукаючи його зв'язок із виміром майбутнього.

У другому способі визначень відкладання на потім домінує мотив емоційності та застосовуваності: «несерйозне відношення, ненормальне», «є щось більш цікаве та привабливіше», «дотягнути до кінця і отримати проблеми», «що ж я собі думала?», «нічого не виходить, немає настрою, або стан не той», «лінощі», «навіщо напружуватися». Протилежностями в рамках даного способу трактування поведінки зволікання є такі маркування: «відповідальність», «на людину можна покластися», «совість», «ретельність», «переступлю через свої лінощі, принципи, хотіння». Дані інтерпретації демонструють широту, наповненість досліджуваних практик та ніби вимагають пояснень, пошуків джерел, зумовленостей феномену, з'ясування їхньої композиційної своєрідності.

Цікавою є виявлена тенденція вважати відтермінування вкрай негативним проявом тими, хто його мало практикує, і — звичайним, буденним, навіть, комфортним та приємним тими, хто відкладає свої справи на потім

дуже часто. Так, прикладом опису відтермінування, за яким стоїть страх, є наступний: «Не дуже хороші відчуття, бо це постійні смикання, нерви, роздратування. Ти починаєш себе накручувати, що ти не встигнеш, ти не зробиш. Напружений, ображений стан, коли хочеться все кинути, сісти і заспокоїтися, але не виходить, бо треба це все зробити. Психологічно дуже важко налаштуватися на роботу, бо ти не можеш нічого не встигнути».

Навпаки, інтерв'юювані, які постійно практикують відтермінування, не схильні тривожитися з цього приводу: «Я відкладаю абсолютно все. Будь-які справи. Не важливо. Тому що я дотримуюся такої думки, що жити треба задля свого задоволення. Ось дали тобі 2 тижні, і витратити їх тільки на це завдання, на цю роботу, це безглуздо. Якщо я можу її зробити за 4 години, навіщо мені напружуватися в цій справі 2 тижні, якщо я за 2 тижні можу ще кудись поїхати, щось нове зробити».

Однак є серед досліджуваних є відносна меншість із тих, хто відчуває дискомфорт через власну схильність до відтермінування, яке оцінюють як шкідливу звичку: «Дуже тягну гуму. Я завжди все роблю в останній момент. Кажу, наприклад, сьогодні все зроблю. Приходжу і не можу. Все, кажу, добре, завтра зроблю... І так кожного дня, поки не дотягну до кінця. І потім проблеми у мене. Не можу навчитися інакше».

Як бачимо, існує щонайменше три типи відтерміновувачів, яких можна розподілити як супротивників (непрокрастинаторів), активних та пасивних прокрастинаторів. Останні як окремі категорії розглядалися А. Хсін Чун Чу. На думку дослідника, вільні, так звані «активні» прокрастинатори іноді практикують відтермінування свідомо, воліючи працювати в умовах дефіциту часу. Було виявлено ряд подібних характеристик у активних прокрастинаторів та непрокрастинаторів: більш цілеспрямоване використання часу, більш висока впевненість у власній ефективності, менша схильність до негативних переживань. Зволікання для активних прокрастинаторів необхідно для досягнення максимального рівня концентрації уваги та сил в умовах дефіциту часу [9].

Для «активних відтерміновувачів» типовим є пошук екстриму, який вони свідомо підкреслюють використанням конкретних дієслів: «Я весь час, причому спеціально, тягну гуму, бо *знаю*, що в останній момент я дуже збираюся і швидко викладаюся. І мозок, напевно, працює більше, ніж працював би раніше. Саме в останні хвилини, секунди, дні». «Я *важко*, що в критичній ситуації можна діяти в десять разів продуктивніше, у неї більше коефіцієнт корисної дії, тому і люблю відкладати на потім. І приходжу до грандіозного результату». «В останній момент — це моє. Я *знаю*, що я зроблю це швидко і якісно, бо часу переробляти немає». «Я *вмію* планувати в екстремальних ситуаціях, коли я усвідомлюю, що підходить «дедлайн» — крайній термін. Я починаю, може, поспішаючи, але більш-менш планомірно і продуктивно, робити необхідне».

Дж. Бурка та Л. Юен зазначають, що стрес закінчення терміну виконання завдання передбачає паніку, страх, переживання небезпеки та ризику, і мобілізує тіло до найвищого рівня фізіологічної активності, коли людина демонструє високу швидкість реакції, спрямованість на досягнен-

ня максимального результату в найкоротший термін [6]. Тиск обставин, настання «дедлайну» є вагомим джерелом натхнення, кращого виконання завдань, як вважають прокрастинатори. Хвилювання дійсно спричиняє викид адреналіну в тіло, що дає природний стимул діяти продуктивніше [7].

При розподілі досліджуваних за критерієм співвідношення відтермінування ними завдань та планами на майбутнє нами було виявлено приблизно три способи міркувань респондентів.

Перший варіант налічує найбільшу кількість відповідей і засуджує відтермінування, утилітарно оцінюючи зв'язок між вчасністю виконання справ та особистісним майбутнім: «Якщо ти щось відкладаєш, це вже якась справа, яка була б для тебе дуже корисна в житті. І саме те, що ти відклав в даний момент, можливо, якось негативно вплине на твій розвиток, навіть на те, як ти себе зараз почуваєш». Подібні роздуми властиві досліджуваним, які відтермінують те, що не є цікавим, важливим, не викликає емоції. Для таких прокрастинаторів характерною є плинність подій життя, деяка пасивність, зосередженість на пошуках того, що могло б розважити, наповнити, надати сенс, викликати почуття, тобто орієнтація на зовнішні стимули.

В іншому типі відповідей превалює енергійна позиція щодо зв'язку між виконанням справ та особистісним майбутнім, яка має дихотомію відносно позицій «супротивників» й «активних прокрастинаторів». Перших активізує факт існування поведінки зволікання задля повстання проти неї: «Я дуже боюсь, що якщо зараз не дам максимум для тих домагань, які будуть потрібні для моєї подальшої професії, я просто втрачу свій шанс. Тому я намагаюся кожен день щось нове шукати, робити, щоб не втратити своє майбутнє». «Вільні» відтерміновувачі вбачають у прокрастинації, навпаки, певне сприяння побудові майбутнього: «Мені здається, це може добре вплинути на моє майбутнє. Якщо я справу не відклала, я можу сидіти і цілий день її робити. Та я не зроблю щось інше. А так я відклала на останній момент — і все тоді роблю швидко, чітко, тому все завжди вчасно». Ентузіазм у пошуках паралелей між відтермінуванням та майбутнім тут зумовлено емоційністю, захопленістю тим способом поведінки щодо виконання власних завдань, який інтерв'юювані практикують.

Третій спосіб, у який респонденти відповідають на питання про вплив прокрастинації на їхнє майбутнє, є нівелюючим: хтось взагалі не бачить цього зв'язку, а хтось обґрунтовує недоречність його пошуку. «Я думаю, немає такого взаємозв'язку. Може, я його не відчуваю, не знаю, але я роблю лише так, як відчуваю на даний момент». «Я замислювався, але я не хочу про це думати, тому що загадувати щось наперед — це таке, абстрактне. Я зустрічався не раз з таким і зрозумів, що дійсно на далеке майбутнє не варто загадувати». Респондентам з таким типом роздумів характерним є своєрідний захист свого майбутнього, перебування на території теперішнього.

Імовірно, у такому потрібному розподілі відповідей про зв'язок відкладання на потім з майбутнім важливу роль грає не те, як досліджувані насправді обходяться зі своїми справами, а як вони трактують природу

відтермінування. Уявлення респондентів про причини їхньої поведінки зволікання із виконанням завдань варіюються від зовнішніх факторів до усвідомлення внутрішньої сутності процесу.

Ті, хто переважно негативно оцінював вплив відтермінування на своє майбутнє, вбачають його причину в зовнішніх обставинах: «Природа прагнення відкласти в *нестачі контролю* над людиною: ось я точно знаю, якщо мене не контролюють, якщо немає цього зовнішнього, так би мовити, чи то *нагадування*, чи то *менеджменту-керівництва* над тобою, що ти повинен робити щось, відразу з'являється розхитаність, здається, що це ніхто не проконтролює, можна відпочити, тобто зробити це гірше, не так якісно». «Причина у тому, що деякі справи є *монотонними*. А мені хочеться розвитку якогось... Причина десь поза». «Якщо мені не пояснили повністю все, що треба робити, якщо є якісь у мене питання, складнощі, то я відкладу завдання. Якщо для мене завдання цікаве, або мене *мотивували*, то тоді я можу робити його швидко, а якщо для мене це завдання непотрібно, я це буду колись робити, але відтягувати».

Для респондентів, які визначили чітко спрямування у майбутнє їхньої поведінки щодо виконання завдань, природа відтермінування криється у мірі та якості ресурсів для діяльності: «Причина — якась *неорганізованість*. Люди не вміють, не хочуть жити в останній час за чітко спланованим сценарієм: усе більшій кількості людей, зокрема й мені, потрібно чогось *спонтанного*». «Іноді втома, іноді, коли приходиш додому — *настрою немає*, хочеться просто відпочити. Коли настрою нема — взагалі нічого не виходить». «Відкладаю, напевно, коли вже просто *немає сил*. Бо інакше я буду вважати себе ледаркою».

Для тих, хто не вважає за потрібне проводити паралелі між відтермінуванням та власним майбутнім, поведінка зволікання має особистісно значуще забарвлення: «За відтермінуванням стоїть *страх*, напевно. Мені здається, я зроблю потрібне пізніше, залишатиму, поки я дійсно не розумію, що для мене це значуще, що я *готова*». «Причина в лінощах. Тому що мені шалено складно зробити перший крок. Найскладніше — це встати і почати. Мені треба, щоб мене хтось змусив».

Останнє цитування звертає до тези про те, що «тіло у спокої має тенденцію залишатися у спокої, а тіло в русі — рухатися». Звичка нічого не робити, доки не прийде натхнення або з'явиться мотивація, є досить поширеною: досить мала кількість людей відчуває замотивованість та енергійність щодо перспективи виконання повсякденних обов'язків або інших рутинних справ [8].

Однак спрямованість у майбутнє є вирішальною у тому, як людина обходиться з власними завданнями, особливо якщо вони є життєво важливими. Наведемо два яскраві приклади футуристичних розповідей респондентів, які практикують відтермінування завжди і в усьому.

«Про майбутнє я дуже багато думаю. Я — людина, яка хоче стабільності. Насправді я цього не хочу, але мені здається, що хочу стабільно приходити на роботу, йти з неї, отримувати стабільну зарплату. А потім починаю замислюватися, а навіщо воно все треба. Та нехай я краще там,

в один місяць буду мати багато, в іншій — нічого, але від цього ж кайф! Зупинюся на більш реальному майбутньому. Це постійна робота у сфері культури. Ну, вона, як, постійна, але як домішок до тієї аніматорської діяльності, якою я зараз займаюся, тому що в якійсь держструктурі неможливо здійснити свої плани і заробити багато грошей, капітал, так би мовити. Ось. Сім'я, домашнє вогнище. Але, на жаль, я не уявляю, що я приходжу з роботи, мене зустрічають діти, як в одній книжці написано: дружина повинна викупати дітей, зачесати їх, вибудувати в лінію, метелики одягнути хлопчикам, дівчаткам — суконьки. Ось таке я собі не уявляю. У мене такого не буде. Хочу бути зайнятим, але хочу встигати приділяти увагу сім'ї, приділяти увагу своїм близьким, своїм друзям, знаходити час спілкуватися з ними, тому що нудно без них».

У цьому наративі автор досить чітко окреслює своє майбутнє, спираючись на провідне життєве завдання — побудову кар'єри, яка б приносила усебічне задоволення, при цьому у комедійній манері описується вторинна для героя сфера життя — сім'я. Вірогідно, що саме так реалізується його погляд на відтермінування: характерним є виокремлення та виконання важливішого завдання і відкладання на потім менш вагомого.

Другий наратив активного прокрастинатора зовсім інакше презентує футурологічні переживання респондентки: «Взагалі про майбутнє дуже рідко замислююся. Тому що я не бачу взагалі ніякої перспективи, особливо у своїй професії. Я в школі працювати не хочу, сидіти паперовою роботою займатися я не хочу. А іншої перспективи просто я не бачу. Ні, ну як, я бачу. Але для цього потрібно добре попрацювати, а я ледаща. Поки я в університеті, мені спокійно. Закінчиться навчальний рік — і у мене просто паніка. Моє майбутнє закінчується 30 червня, коли я випускаюся з університету, далі в мене просто крапка — і там нова книга». Іронічний сюжет тут перемежовується із надією: здається, ніби оповідачка ставить хрест на своєму майбутньому, доки не відбудеться певна подія. Так авторка і практикує відтермінування власних справ: чекає завершення усіх граничних строків і сподівається, що зможе встигнути все тоді, коли це буде найнеобхідніше.

Як бачимо, перший наратив є насиченим різними подіями з конкретними прагненнями, варіантами, а в другому переважають сумніви, побоювання, небажання фантазувати. Важливо зазначити, що дані респонденти, хоча і є «активними прокрастинаторами» і вважають, що жити треба задля власного задоволення, проте по-різному сприймають джерела відтермінування. У першому випадку досліджуваний ставить акцент на власній неорганізованості та необхідності спонтанності, у другому — інтерв'юювана вважає причиною зволікань свої лінощі та складнощі з «першим кроком». Отже, закономірним буде припущення про зв'язок побудови особистісного майбутнього не з тим, до якого типу «відтерміновувачів» відносить себе людина (як це досліджувалося раніше на західних теренах), а із тим, у якому джерелі вона вбачає власну схильність до відкладання справ на потім.

Висновки. Реалізація якісного аналізу за даними дослідницьких напівструктурованих інтерв'ю продемонструвала наявність певних тенденцій у

конфігуруванні практик відтермінування в особистісному майбутньому. Контекст дослідження дозволив виявити зв'язок майбутнього особистості як футуристичної історії про себе зі шляхом означування, пояснення, інтерпретацією людиною причин, джерел, базису поведінки відтермінування. Зумовленість певного наративу майбутнього причинністю відтермінування можна відстежити у комплексі таких аспектів: 1. негативна оцінка, відсутність утилітарності, емоційності у прокрастинації; 2. ресурсність, активність, сприятливість активного практикування відтермінування; 3. нівелювання значущості, глибинні, приховані причини поведінки зволікання із виконанням завдань. Означення і трактування не пояснюють однак, що саме є первинним і впливає на інше: спосіб практикування відтермінування чи варіант наративізованого майбутнього особистості. Використання у подальшому змішаних методів для дослідження даної проблематики відкриє простір для з'ясування більш чітко окресленої композиції футуристично-відтермінувальних зумовленостей.

Список літератури

1. Гинзбург М. Р. Психологическое содержание личностного самоопределения / М. Р. Гинзбург // Вопросы психологии. — 1994. — № 4. — С. 43–52.
2. Квале С. Исследовательское интервью / С. Квале. — М.: Смысл, 2003. — 301 с.
3. Олпорт Г. Становление личности // Избранные труды / Г. Олпорт. — М.: Смысл, 2002. — С. 166–216.
4. Хьелл Л. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. — СПб.: Питер, 2003. — С. 367–380.
5. Як будувати власне майбутнє: життєві завдання особистості : [моногр.] / [Т. М. Титаренко, О. Г. Злобіна, Л. А. Лепіхова та ін]; за наук. ред. Т. М. Титаренко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. — 512 с.
6. Burka J. B. Procrastination: Why You Do It, What to Do About It Now / Jane B. Burka, Lenora M. Yuen. — Cambridge, MA: Perseus Books, 1988. — 322 p.
7. Diaz-Morales J. An integrated view of personality styles related to avoidant procrastination / Diaz-Morales J., Cohen J., Ferrari J. R. // Pers. and Ind. Diff. — 2008. — Vol. 45, № 6. — P. 554–558.
8. Horowitz M. Personality, Styles and Brief Psychotherapy / Horowitz, M., Marmar, C., Krupnick, J., Wilner, N., Kaltreider, N., Wallerstein, R. — New York: Basic Books, 1984. — P. 15–66.
9. Hsin Chun Chu A. Rethinking procrastination: Positive effects of «active» procrastination behavior on attitudes and performance / A. Hsin Chun Chu, J. Nam Choi // J. Soc. Psychol. — 2005. — Vol. 145, № 3. — P. 245–264.
10. Steel P. The Procrastination Equation: How to Stop Putting Things Off and Start Getting Stuff Done / Piers Steel [Perennial]. — 2012. — 339 p.
11. Wortham S. Narratives in action. A strategy for research and analysis / S. Wortham. — NY: Teachers College Press, 2001. — 274 p.

Дворник М. С.

аспірантка

Інститута соціальної і політичної психології НАПН України

БУДУЩЕЕ ЛИЧНОСТИ СКВОЗЬ ПРИЗМУ ОТСРОЧКИ

Резюме

Статья посвящена исследованию конфигурирования практик отсрочки в конструировании личностью собственного будущего на основе анализа интервью. Выявлены параллели между способом объяснения причин промедления с выполнением заданий и типом личной футуристической истории.

Ключевые слова: личностное будущее, практики отсрочки, прокрастинация, качественное исследование, интервью, футуристический нарратив.

Dvornyk M. S.

postgraduate

Institute of Social and Political Psychology of Pedagogical Sciences' Academy of Ukraine

PERSONALITY'S FUTURE THROUGH POSTPONEMENT PERSPECTIVE

Summary

The article is devoted to the research of postponing practices' configuration in the individual's own future's construction, based on the interviews' analysis. Relations between the way to explain delaying reasons and the type of personal futuristic stories were founded.

Key words: personal future, postponing practices, procrastination, qualitative research, interview, futuristic narrative.